

Δημήτρης Τζουμάκας

Το μαύρο χιούμορ, είναι ο θανάσιμος εχθρός του συναισθηματισμού

Andre Breton

Ο Ζωγράφος και συγγραφέας Γιώργος Μιχελακάκης

Ο Κόσμος δημοσιεύει σε συνέχειες, το βιβλίο του Γιώργου Μιχελακάκη: «Η Ελπίδα σε Κρίση, Κουλτούρα και Τέχνη στην εποχή της παγκοσμιοποίησης» που εξετάζει τη διαδρομή των Ελλήνων μεταναστών της Αυστραλίας, στην τέχνη, κατά την περίοδο από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο μέχρι της ημέρες μας.

Το βιβλίο κυκλοφόρησε το 2017 από τις εκδόσεις ΕΟΘΙΝΟΝ. Όποιος επιθυμεί να παραγγείλει το βιβλίο μπορεί να επικοινωνήσει με τον συγγραφέα στα EMAIL gmichelapaint@gmail.com ή eothisnon@gmail.com. Για σχόλια και παρατηρήσεις μπορείτε να στείλετε email στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις gmichelapaint@gmail.com ή kosmos@kosmos.com.au ή επιστολή στην διεύθυνση Kosmos Newspaper, 654 New Canterbury Road, Hurlstone Park NSW 2193.

Ο Δημήτρης εκείνη την περίοδο εργαζόταν ως δημοσιογράφος στον Πανελλήνιο Κήρυκα του Σίδνεϊ, ενώ τα προηγούμενα χρόνια είχε δουλέψει ως βιομηχανικός εργάτης και δάσκαλος σε ελληνικά απογευματινά σχολεία.

Μέρος 1ο

Ο Δημήτρης Τζουμάκας αποτελεί περίπτωση συγγραφέα που η αμεσότητα της καθημερινότητας, αποτέλεσε το υλικό του λογοτεχνικού του έργου. Βρέθηκε έτσι, στον αντίποδα της τσαλουμικής αποστασιοποίησης από το καθημερινό, αποδεικνύοντας ότι ένα τέτοιο έργο, μπορεί να είναι πρωτότυπο και αποκαλυπτικό.

Ο Δημήτρης Τζουμάκας γεννήθηκε στην Αθήνα το 1945. Μέχρι το 1968 που έφυγε για σπουδές στο Παρίσι, είχε γράψει το πρώτο του σπονδυλωτό κείμενο με τίτλο Βαλβίδες. Από το 1968 μέχρι το 1974, που έζησε στο Παρίσι την περίοδο της δικτατορίας στην Ελλάδα, δούλεψε σε μια πρώτη μορφή άλλο ένα σπονδυλωτό έργο με τον τίτλο: Κάρβουνο στον Κήπο, το οποίο απηχεί την ατμόσφαιρα της ελληνικής εμigré ζωής εκείνη την εποχή. Από το 1974, μετανάστευσε στην Αυστραλία, κάνοντας διάφορα επαγγέλματα μέχρι το 2006, που θα επιστρέψει στην Ελλάδα.

Γνώρισα τον Δ.Τ. το 1978, τη χρονιά που εξέθεσα στο Σίδνεϊ τα έργα της σειράς των Βασανιστών, που είχα φτιάξει στη Μελβούρνη από το 1972 μέχρι το 1974. Επισκέφτηκε την έκθεση ως δημοσιογράφος για να μου πάρει συνέντευξη, κι έκτοτε συνδεθήκαμε στενά, παρακολουθώντας όλα αυτά τα χρόνια την καλλιτεχνική εργασία ο ένας του άλλου. Ο Δημήτρης εκείνη την περίοδο εργαζόταν ως δημοσιογράφος στον Πανελλήνιο Κήρυκα του Σίδνεϊ, ενώ τα προηγούμενα χρόνια είχε δουλέψει ως βιομηχανικός εργάτης και δάσκαλος σε ελληνικά απογευματινά σχολεία.

Ήταν η εποχή που άρχισε να γράφει τα μικρά σπαραξικάρδια κείμενα με τον προσωρινό τίτλο Η γη είναι κούφια. Ήταν ο τίτλος μιας ιστορίας που μας έλεγε τότε ο Πολύδωρος Πολυδωρόπουλος, καθώς επέμενε περιέργως πως μέσα στη γη κατοικούν μικρά ανθρωπάκια! Αργότερα τα κείμενα αυτά πήραν τον τίτλο Χαρούμενο Σίδνεϊ. Αποσπάσματα προδημοσιεύτηκαν στο Χρονικό, ενώ την πρώτη δίγλωσση έκδοση έκανε ο Philip Grundy των εκδόσεων Λέρος, από την Canberra με δική μου εικονογράφηση. Αργότερα το 1994, το Χαρούμενο Σίδνεϊ κυκλοφόρησε και στην Ελλάδα από τις εκδόσεις Κανάκη και πάλι με δική μου νέα εικονογράφηση, ενώ το 2004 ξανακυκλοφόρησε στην Αυστραλία από τις εκδόσεις Owl

της Ελένης Νίκας, μεταφρασμένο στα αγγλικά από τον Alfred Vincent και με εξώφυλλο φιλοτεχνημένο από τον Πέτρο Χοβακιμιάν.

Το 1980 για ένα διάστημα Ο Δ. Τζουμάκας απόκτησε και την εμπειρία του μαγαζάτορα μικρού σουπερμάρκετ, ενώ παράλληλα σπούδασε στο πανεπιστήμιο του Σίδνεϊ. Από το 1989 μέχρι το 1998 δίδαξε στα πανεπιστήμια της Νέας Νοτίου Ουαλίας, και Macquarie. Την περίοδο αυτή, έγραψε και το ιδιότυπο μυθιστόρημα Η γυναίκα με τα αγκάθια στο λαιμό, και ξαναδουλέψει το Κάρβουνο στον Κήπο δίνοντάς του τελική μορφή.

Το 2005 με τις εφιαλτικές φωτιές που είχαν περικυκλώσει την πόλη του Σίδνεϊ, έκανε μια δεύτερη απόπειρα να γράψει μυθιστόρημα, τα Ημερολόγια Αμνησίας. Απόπειρα η οποία τον βασάνισε μέχρι και το 2016, και που διαρκώς παραπονιόταν πως δεν κατάφερνε να πλάσει αληθινούς μυθιστορηματικούς ήρωες. Εν τω μεταξύ, έγραψε και δημοσίευσε τη Μαρτυρική νήσος Κύναιδος, μια κυνική αλληγορία της διάλυσης των ανθρώπινων σχέσεων στο τέλος της χιλιετίας στην Ελλάδα, η οποία εκφράζει την επιθυμία επιστροφής του μετανάστη-συγγραφέα στη γλωσσική του πατρίδα. Η Κύναιδος ή Η Νήσος των Σκύλων, όπως την αποκάλεσε αργότερα, αποτέλεσε ορόσημο σε μια λογοτεχνική δημιουργία, που αντιμετωπίζεται ως μια «σούμα» της αποξένωσης του μεταναστευτικού «Είνα», από τους εθνικούς τύπους της περιπλάνησης και της απόλαυσης.

Από το 2006 αφού είχε εργαστεί προηγουμένως στο Τμήμα Τύπου του ελληνικού προξενείου στο Σίδνεϊ, αποσπάστηκε στην Αθήνα, και υπηρέτησε εκεί μέχρι το 2015. Κατά την αθηναϊκή περίοδο της ζωής του, συνεργάστηκε με περιοδικά και εφημερίδες ενώ η Αμνησία που σκόπευε να της δώσει άλλο όνομα και ένα νέο κείμενο με τον τίτλο Ημερολόγιο, τον απασχολούσαν και τον βασάνιζαν.

Προτού προχωρήσουμε στην περιγραφή της λογοτεχνικής του δουλειάς, θα πρέπει προκαταρκτικά να δούμε, ποιες είναι οι συνάψεις μεταξύ του στίλ που χαρακτηρίζει την γραφή του, και του κοινωνικού περιβάλλοντος, το οποίο είναι αυτό που επηρεάζει σημαντικά, αν δεν αποτελεί την κύρια αιτία για την δημιουργία και αναδημιουργία των εκάστοτε στίλ στις τέχνες.

Το έργο του Δ. Τζουμάκα από την αρχή –όταν δηλαδή γράφει τις Βαλβίδες και το Κάρβουνο στον Κήπο στο Παρίσι–

είναι αποσπασματικό. Τα κείμενά του αποτελούνται από συρραφή μικρών ή μεγάλων προτάσεων που τα περιεχόμενά τους, ανεξάρτητα το ένα από το άλλο, είναι κατά βάση εργασία μνημονική και συνειρμική. Δηλαδή η γραφή του δείχνει μια κατεύθυνση εσωτερικών, ψυχολογικών διεργασιών ανθρώπου, που αντιμετωπίζει την εξωτερική πραγματικότητα καχύποπτα αν όχι απορριπτικά. Ας μην ξεχνάμε πως οι δεκαετίες του '60 και του '70 για τους ανθρώπους του προοδευτικού χώρου στην Ελλάδα και παντού, ήταν δεκαετίες αυτοκριτικής και απομυθοποίησης. Παρ' όλα αυτά νομίζω, πως επειδή οι πολιτικές οργανώσεις είχαν ακόμη κάποια αίγλη, ο ιδεολογικός λόγος παρ' όλη την κριτική ενσωμάτωση την «Ελπίδα» για κάτι καλύτερο. Το ιδεολογικό πρόταγμα της αριστεράς ήταν ανθρωπιστικό και στήριζε ακόμα μια τέχνη με παιδευτικά ιδεώδη.

Η γραφή λοιπόν του Τζουμάκα από την αρχή, αποτέλεσε μια σύνθεση μορφολογικών χαρακτηριστικών, όπου από τη μια μεριά ο λόγος περιέχει ιδεολογικά στοιχεία, και από την άλλη, δονείται από δυσαρέσκεια και αμφισβήτηση. Πάντως ακόμα αυτές οι αντιθέσεις συγκρατούνται μαζί. Όμως στο βαθμό που ο Τζουμάκας ζει από την δεκαετία του 80 και μετά, τον διογκωμένο παραλογισμό μέσα στις οικείες οργανώσεις του ΠΑ.ΣΟ.Κ. και της αριστεράς, την υποκρισία και τελικά την ολική διάψευση του «προοδευτικού προσώπου», που η αριστερά πρόβαλε τότε, διαλύονται και μέσα στο λόγο του τα όποια γλωσσικά και υφολογικά μέσα συντηρούσαν στοιχεία ιδεολογίας και ελπίδας. Ο λόγος του έκτοτε, αρχίζει όλο και περισσότερο, αντί να είναι κύριος πάνω στη δική του φύση, να απορροφάται ολότελα από αυτή. Είναι η φύση, η οποία εδρεύει στα μύχια της σάρκας, ως ένστικτο. Η γραφή του γίνεται όργανο στα χέρια του ασυνείδητου, που διψά για επιβεβαίωση της δικής του ύπαρξης. Είδαμε προηγούμενα, πως η κρίση στον Γ. Βασιλακόπουλο και στον Π. Λυσοιωτή, έριξε τον πρώτο στον θρήνο και την φιλοσοφική αναζήτηση, και τον δεύτερο στη σουρεαλιστική θλίψη. Αντίθετα στον Τζουμάκα, η συντηρητικοποίηση της κοινωνίας και οι απογοητεύσεις του από τα πολιτικά ιδεώδη, οδήγησαν σε μια μορφή κυνισμού: στον σαρκασμό, την σάτιρα, γενικά σε ένα άγριο πανηγύρι της λήμπιντο, του ονείρου και της φαντασίας ως λύτρωση από τα αδιέξοδα του ιδεολογικού λόγου.